

De Standaard

Het strand in Koksijde. © Fred Debrock

Zand krijgt voorkeur op beton om kust te beschermen

KLIMAAT Om de kust te beschermen tegen een stijgende zee, kijken beleidsmakers steeds meer naar zand en duinen. Een breder en hoger strand dat de zee op afstand houdt, komt aan vele belanghebbenden tegemoet. Al is er ook kritiek.

Door de klimaatverandering stijgt de zeespiegel. Aan de Noordzeekust wordt tegen 2100 een stijging van 40 à 80 centimeter in het vooruitzicht gesteld. Die niveaustijging, gecombineerd met zware storm, dreigt het risico op overstromingen en schade in het kustgebied te doen toenemen.

Het beleid van de Vlaamse overheid anticipeert daarop in de Kustvisie. In dat document worden alternatieven naar voren geschoven om de kust te beschermen tegen een zeespiegelstijging met 1 tot 3 meter, dus tot na 2100.

Opmerkelijk is dat de beleidsmakers minder opteren voor klassieke 'harde' oplossingen met beton, maar meer voor de natuurlij-

ke bouwstenen: zand en duinen. Die worden als een dynamischer oplossing gezien.

Voor de strandzones en de badsteden komen twee voorkeursalternatieven naar voren. Het eerste heet 'ter plaatse'. Daarin worden de beschermingsmaatregelen uitgevoerd binnen de huidige grenzen van de strand- en dijkzones.

Het tweede werd 'zeewaarts' gedoopt. Met massale zandopspuitingen wordt het strand verhoogd en 100 meter uitgebreid richting zee, die zo als het ware wordt teruggedrongen.

De keuze voor een van deze alternatieven zal afhangen van de milieueffecten en van de afweging van de kosten en de baten. Omdat

het meer zand vergt, is het alternatief 'zeewaarts' duurder, maar het heeft ook onmiskenbare voordelen. De ontwikkelingen aan de kust, toeristische en andere, worden niet ingesnoerd, maar krijgen zelfs meer kansen, iets waar de belanghebbenden niet afkerig van zijn. Dit alternatief biedt ook ruimte om de duinen te laten aangroeien, iets waar de natuurbeweging niet tegen kan zijn.

Natuurbeweging teleurgesteld Strandophogingen zijn niet nieuw. Ze zaten ook in het Masterplan Kustveiligheid, waar de Kustvisie op voortbouwt. Dat plan uit 2011 bevatte een reeks maatregelen, waaronder de bouw van een stormvloedkering in de haven van Nieuwpoort.

In de vier zeehavens zijn 'zachte' oplossingen met zand en duinen geen optie. Daar wordt nagegaan of een stormvloedkering, sluizen of verhogingen van de haveninfrastructuur de beste oplossing zijn.

Andere alternatieven hebben het niet gehaald. Zo sneuvelde het

idee om voor de kust kunstmatige eilandjes aan te leggen. Ook de notie om land prijs te geven aan de zee, hebben de plannenmakers opzijgeschoven. 'Maatschappelijk onaanvaardbaar', oordeelt Edward Van Keer, projectleider van de Kustvisie. 'De schadekosten bij overstroming of bij een terugtrekking landinwaarts zijn volgens de eerste inschattingen veel groter dan de investeringskosten om de kust te blijven beschermen.'

Toch is de natuurbeweging teleurgesteld in de Kustvisie. 'In het buitenland overwegen ze het terugtrekken van bebouwing wel, wij niet', zegt Sarah Tilkin van Natuurpunt. Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk kozen er op sommige plaatsen al voor. Sarah Vanden Eede van WWF waarschuwt: 'We moeten opletten dat we niet het omgekeerde doen van het buitenland. Als zij land prijsgeven, dreigt de Vlaamse kust eruit te steken. Dan krijgen we nog meer erosie.'

Tom Ysebaert

► Blz. 8-9 berichtgeving.

Een hoger en breder strand breekt de kracht van de aanrollende golven. (Foto: strand van Koksijde) © Fred Debrock

Een gigantische ‘zandzak’ om de stijgende zee tegen te houden

De zeespiegel stijgt en zware stormen dreigen meer schade aan te richten. De kust zet zich schrap. Land opgeven is geen optie, strand ophogen wel.

Met 2,3 miljoen zijn ze, de toeristen die jaarlijks naar de Belgische kust trekken. Dat kunnen er meer worden als de vakantiegangers het te hete zuiden inruilen voor de koelere Noordzee.

Maar dezelfde klimaatopwarming die de toeristenstroom verlegt, maakt de kust ook kwetsbaar. Ze zal het zeewaterpeil doen stijgen. De afgelopen honderd jaar gebeurde dat met 20 cm, of 2 mm per jaar. Dat kan weinig lijken, maar het knabbelt toch telkens een beetje kust weg.

Naar verwachting ligt de zeespiegel tegen 2100 tussen de 40

en 80 centimeter hoger. Meer pessimistische scenario's spreken zelfs van 2 meter. 'Al is het heel onwaarschijnlijk dat zich dat al tegen het einde van deze eeuw voordoet', zegt Jonas Van Bredam, onderzoeker aan de VUB. 'Veel hangt af van in welke mate wij de uitstoot van broeikasgasen kunnen terugschroeven.'

Duizendjarige storm

Het is niet zozeer de zeespiegelstijging zelf die risico's inhoudt. Vooral de stormen die ermee gepaard gaan, baren zorgen. Een hevige stormwind gekoppeld aan

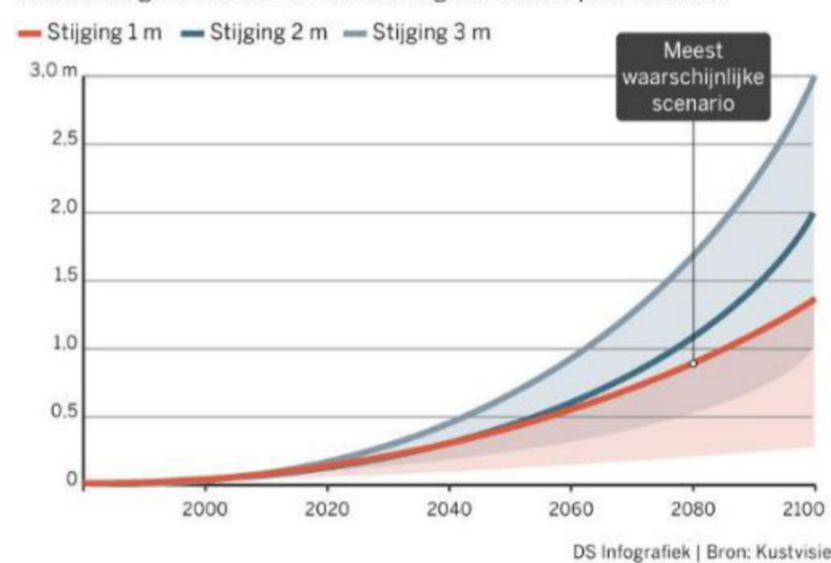
springtij doet zo'n massa water tegen de kust op beuken dat de golven over dijken en duinen kunnen slaan. Dan dreigt het lager gelegen achterland van de kust onder water te komen staan.

De experts spreken in dat verband van een duizendjarige storm. Dat is geen storm die zich een keer per duizend jaar voordoet, zoals je vaak hoort. Wel is elk jaar de kans een op duizend dat we er zo een over ons heen krijgen.

Is het zeeniveau met 1 meter gestegen en barst er zo'n storm los, dan loopt een deel van het

Verwachte zeespiegelstijging

Scenario's gehanteerd voor het Strategisch Beleidsplan Kustvisie

kustgebied onder. Met een zeespiegel die 3 meter hoger ligt, kan de helft van Brugge blank staan.

Hoe hoger de zeespiegel stijgt, hoe groter de kans op zo'n extreme storm. 'Per meter zeespiegelstijging stijgt het risico erop met een factor honderd,' zegt ingenieur Peter Van Besien van het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK). 'Als we de zaken op hun beloop laten, zal de duizendjarige storm tegen 2100 dus een tienjarige storm zijn.'

De kust beschermen tegen het zeegeweld in een veranderend klimaat is al langer een kopzorg van de Vlaamse overheid en het MDK in het bijzonder. Er is het Masterplan Kustveiligheid van 2011 dat in uitvoering is. De maatregelen daarin beschermen de kust tegen een zeespiegelstijging met 30 centimeter, een bovengrens die tegen 2050 verwacht wordt.

Voor de periode nadien wordt er aan de Kustvisie gewerkt, een strategisch beleidsplan dat de strandzones en de vier kusthavens voor minstens de komende 100 jaar wil beschermen. Daarin wordt met 2 en zelfs 3 meter stijging gerekend.

Onze kustlijn was eeuwenlang grillig, met inhammen en eilandjes, en terugkerende overstromingen. Maar menselijke activiteit heeft een steeds strakkere, vaste lijn getrokken. Op de smalle strook van amper 67 kilometer waarop bebouwing en toeristische en andere activiteiten geconcentreerd zitten, wonen zowat 300.000 mensen.

Dus was er maar één iets aan de orde: de hele huidige kustlijn beschermen. Land prijsgeven aan de zee is geen optie in de Kustvisie. Edward Van Keer van het Vlaamse Departement Mobiliteit

en Openbare Werken en projectleider van de Kustvisie: 'Vandaag weer land onder water laten lopen heeft een impact die maatschappelijk niet meer aanvaardbaar is.' Bij het uitwerken van de mogelijke alternatieven golden enkele uitgangspunten. Zo zijn bressen ongewenst: tijdens een storm mag een derde van een duin afkalven, de rest moet de druk weerstaan. Ook het strand moet zo'n storm overleven. 'Hooguit één liter water mag er gemiddeld per meter kust per seconde overslaan,' formuleert Van Keer het.

Die uitgangspunten werden op de hele kustlijn losgelaten. Op die manier zagen ze welke zones robuust zijn en welke niet. Zo is Wenduine een zwakke schakel, het ligt in een knik van de kustlijn en is daardoor meer vatbaar voor erosie. Daar zullen de eerste ingrepen moeten gebeuren.

Ter plaatse of zeewaarts

Overall beton gieten en muren optrekken, daar zijn de beleidsmakers van teruggekomen. Er wordt steeds meer gerekend op de inzet van de basismaterie van onze kust: zand. Zand opspuiten – 'suppleties' in vaktaal – is het recept dat domineert in het masterplan en de Kustvisie trekt die lijn door. Een hoog en breed strand breekt de kracht van de aanrollende golven.

De alternatieven werden bestudeerd en uiteindelijk bleven er twee over voor de stranden en badsteden. Het eerste heet 'ter plaatse' en houdt in dat er binnen de grenzen van de huidige toestand oplossingen worden uitgedokterd. Het tweede scenario 'zeewaarts' betekent dat de

strandzone zich 100 meter uitbreidt richting zee.

Welk er gekozen wordt, zal afhangen van de milieueffecten en van een afweging van de kosten en baten. Maar de bedenkers steken niet weg dat het scenario 'zeewaarts' aantrekkelijke troeven heeft. Het creëert ruimte voor nieuwe ontwikkelingen, ook toeristische. Het strand blijft even breed of wordt breder. Een ecologische plus is dat overall nieuwe of bredere duinen mogelijk zijn. Het is wel duurder omdat er meer zand voor nodig is.

In het alternatief 'ter plaatse' worden de duinen of dijken tussen 10 en 20 meter breder en het strand dus kleiner. Het mag niet verbazen dat voor veel belanghebbenden 'zeewaarts' de voorkeur wegdraagt.

'Gemiste kans'

De natuurbeweging is teleurgesteld in de Kustvisie. 'De nadruk ligt wel heel erg op toerisme', oordeelt beleidsmedewerker Sarah Tilkin van Natuurpunt. 'De oplossingen die meer op natuur gericht zijn, zitten in de verdrukking. Het terugtrekken van bebouwing lag al helemaal niet op tafel. In het buitenland overwegen ze dat wel. Een gemiste kans, volgens ons.' Frankrijk koos er al voor zich op sommige plekken terug te trekken, ook in het Verenigd Koninkrijk is dat het geval.

Sarah Vanden Eede van het

'We moeten opletten dat we niet het omgekeerde doen van de buurlanden. Als zij land prijsgeven, dreigt de Vlaamse kust eruit te steken'

Sarah Vanden Eede
WWF

WWF, die ooit doctoreerde op de materie, wijst op nog een gevaar. 'We moeten opletten dat we niet het omgekeerde doen van de buurlanden. Als zij land prijsgeven, dreigt de Vlaamse kust eruit te steken. Dan krijgen we nog meer erosie.'

Volgens Edward Van Keer werden de suggesties van de natuurbeweging wel degelijk meegenomen. 'Het is best mogelijk dat die in een later stadium opgepikt worden. De plannen worden stapsgewijs uitgevoerd.'

Rest de vraag of de tijdshorizon volstaat. 'Ook na 2100 zal de zeespiegel blijven doorstijgen en waarschijnlijk zal de snelheid waarmee dat gebeurt toenemen', zegt Jonas Van Bredam. 'Het is dus raadzaam om verder te kijken. Als je grote en dure infrastructuur bouwt, zoals sluizen, is het toch de bedoeling dat die langer meekant.'

'Wij bekijken in de Kustvisie alternatieven tot 3 meter zeespiegelstijging,' reageert Van Keer. 'Wellicht zijn we daarmee meer dan honderd jaar beschermd. Geen enkel ander land doet dat.'

Tom Ysebaert

Dit is het eerste artikel in een drieluik over kustbescherming. **Morgen:** krijgt de duin het voor elkaar?